

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CRISTEA, ADRIAN EUGEN

Cartierul interzis / Adrian Eugen Cristea, Marius Marinescu, Mihai Mitran. -

București : Editura RAO, 2015

ISBN 978-606-776-068-2

I. Marinescu, Marius

II. Mitran, Mihai

32(498 Buc.):929

32(498 Buc.)(0:82-94)

Editura RAO

Str. Bărgăului nr. 9-11, București, România

www.raobooks.com

www.rao.ro

ADRIAN EUGEN CRISTEA,

MARIUS MARINESCU,

MIHAI MITRAN

Cartierul Interzis

© Editura RAO, 2015

Toate drepturile rezervate

Coperta:

Arhitecți Laura și Radu Negulescu

Fotografii:

Arhiva Ștefan Andrei

Arhiva Radu Negulescu

Editura RAO

2015

ISBN 978-606-776-068-2

Adrian Eugen Cristea

Marius Marinescu

Mihai Mitran

CARTIERUL INTERZIS

editura rao

Cuprins

Abrevieri și acronime
 Prefață
 Cartierul Primăverii
 Activiști ai PCR care au locuit în Cartierul Primăverii
 Gheorghe Gheorghiu-Dej
 Gheorghe Apostol
 Ion Stoian
 Pantelei Bodnarenko (Gheorghe Pintilie, Pantiușa)
 Ana Toma
 Ana Pauker
 Constantin Dăscălescu
 Emil Bodnăraș
 Manea Mănescu
 Iosif Chișinevschi
 Nicolae Ceaușescu
 Elena Ceaușescu
 Nicu Ceaușescu
 Zoie Ceaușescu
 Valentin Ceaușescu
 Andruța și Alexandrina Ceaușescu
 Vasile Bărbulescu
 Zamfir Rusu
 Angela Romeo Miculescu
 Petre Borilă
 Chivu Stoica
 Gheorghe Oprea
 Iosif Banc
 Vasile Vâlcu

Ion Gheorghe Maurer
 Nicolae Giosan
 Cornel Burtică
 Gheorghe Pană
 Dumitru Petrescu
 Ilie Verdeț
 Ion Iliescu
 Constantin Olteanu
 Dumitru Popescu
 Victor Atanasie Stănculescu
 Tudor Postelnicu
 Nicolae Pleșiță
 Ion Pășan
 Club-Bazin
 Alexandru Drăghici
 Ioan Ceaușescu
 Valter Roman
 Emil Bobu
 George Macovescu
 Silviu Brucan
 Ion Dincă
 Cornel Onescu
 Mihai Dulgheru
 Vasile Pungan
 Constantin Pârvulescu
 Alexandra Pârvulescu
 Serghei Nicolau
 Mihail Sadoveanu
 Gheorghe Stoica
 Leonte Răutu
 Traian Bănescu
 Klaus Iohannis
 Parcul Bordei
 Postfață
 Bibliografie

timp, ușurința cu care Primăria Municipiului București, prin reprezentanții ei, l-au cedat în anul 2003 unor afaceriști imobiliari, deși actele existente demonstrau că parcul era de utilitate publică. Dacă n-ar fi existat reacțiile miilor de cetățeni, impulsionați de senatorul Marius Marinescu, ca să-și apere proprietatea, azi Parcul Bordei n-ar mai fi existat. S-a putut redobândi în baza unei legi speciale din 2008 a Parlamentului României, autor fiind tot senatorul Marius Marinescu, prin care s-a anulat o hotărâre judecătorească ce dezavantaja populația Bucureștilor.

Am conceput întregul conținut pentru a se încadra într-o memorialistică ușor de urmărit. Documentele oficiale, apărute în anii de existență ai comunismului, au stat numai parțial în atenție. Nu am apelat la părerile rudelor celor care au deținut funcții importante și au locuit în acest cartier, deoarece sigur ar fi schimbat modul în care a fost concepută cartea.

**Vă dorim o lectură
în liniște și înțelegere
Autorii**

CAPITOLUL 1

Cartierul Primăverii

Se pare că printre primii care au deschis gustul românilor din București pentru a-și forma o nouă viață prin ieșirea din monotonie în care se găseau, mai ales cei din clanurile boierești, a fost Generalul Pavel Kiseleff (1788–1872). Istoria consemnează faptul că atunci când avea 41 ani a fost numit de cei care conduceau imperiul rusesc președinte plenipotențiar al Divanurilor Moldovei și Țării Românești, unde și-a îndeplinit activitatea până în 1834. Pentru o perioadă de timp a fost și comandant al trupelor rusești din Principate.

Isoricii îl mai prezintă că, printre multele măsuri pe care le-ar fi luat, a contribuit la înfăptuirea Unirii Principatelor Române din 1859, a instituirii regimului parlamentar, apariția Regulamentului Organic, dar și la înființarea învățământului în limba română.

În 1834 tot el a aprobat construirea primei străzi largi și pietruite din București, care, mai târziu, va purta numele Bulevardul Kiseleff, ce începea din Piața Victoriei de azi, către nord, terminându-se la râul Colentina. În aceeași perioadă a dispus amenajarea unui parc în partea stângă a bulevardului nou construit, încredințându-l pentru execuție unui profesionist, austriacul Karl Meyer. Când a fost gata, i s-a dat numele Parcul Herăstrău.

Pe ambele părți și în lungul noului bulevard au fost amenajate drumuri apreciate ca necesare pentru plimbările pe cai ale celor care formau, în acei ani, protipendada, din care nu lipseau nici soțiile și

fițele care locuiau în zonă. Se încadrau într-o modă europeană, cu mare trecere îndeosebi la Paris și Viena. Atenția era atrasă mai ales de îmbrăcămintea doamnelor care, aparent, făceau parte din familiile marilor boieri. Aleile pentru plimbări aveau o lățime cam de 8 metri. Pe jos era pus nisip, pentru a fi mai ușor la mersul cailor. Pe ambele părți extreme se mai găsea câte un drum pe care se putea circula cu trăsură, ușurând astfel intrarea în curțile boierești. Existau și trotuare.

Odată cu trecerea anilor, românii și-au dat seama că bulevardul acesta, construit în acele vremuri, a fost tot timpul util. La început a rezolvat, în bună parte, plăcerile unei clase sociale avute, dar, ulterior, au beneficiat toți participanții la deplasările prin zonă, realizând astfel o circulație rapidă între centrul Bucureștilor și râul Colentina, cu ieșire spre Pădurea Băneasa.

În perioada de început a dării în folosință a Bulevardului Kiseleff nu exista grabă în activitatea celor aflați prin această zonă. Circulau numai trăsură trase de cai de rasă și bine întreținuți, fiecare reprezentând un blazon al boierului proprietar.

Terminarea acestui bulevard i-a determinat pe mulți oameni avuți ca, în lungul lui, să construiască multe clădiri ale căror curți aveau o deschidere la drum de 20–30 metri. În interiorul acestora se aflau câte un grajd pentru câțiva cai, o încăpere pentru păstrarea trăsurii și o alta destinată ca locuință pentru birjar și familia acestuia. Mai târziu, după 1930, grajdurile se vor transforma în garaje pentru mașini. Ca urmare, vor dispărea, în câțiva ani, trăsurile, caii și cei care le întrețineau. Apărea o nouă categorie socială, șoferii.

Toate clădirile ridicate pe ambele părți ale bulevardului au avut arhitecți care le-au înfrumusețat cu stilul construcțiilor din marile capitale. Robustețea lor era evidentă. Fiecare casă avea un demisol și ferestre mari prin care putea pătrunde cât mai multă lumină a zilei.

În spatele vilelor construite pe partea dreaptă a Bulevardului Kiseleff, începând de la Piața Aviatorilor, imediat după anul 1930 se va constata interesul marilor companii industriale și bancare ca să cumpere terenuri de la Primăria Capitalei pe care, împreună,

în baza unui plan de sistematizare, le vor parcela în suprafețe de 300–400 metri pătrați. Apoi le-au pus la dispoziția salariaților la prețuri convenabile, plătite eșalonat în perioade lungi de timp. Primele case, majoritatea cu un singur etaj, făcute pentru cel mult două familii, încep să apară din 1933–1934 și acțiunea se oprește odată cu începerea războiului în 1941.

Toate construcțiile erau moderne, așezate pe străzi scurte de câteva sute de metri, mai ales în partea din apropierea lacului Floreasca. Proprietarii caselor au căutat să le adauge o cochetărie aparte prin garduri din fier forjat și plantarea de pomi și flori. Pe toate străzile, mai târziu, s-au executat lucrări de canalizare, apă, electricitate și o pavare modelată cu pietre cubice din granit, aduse de la carierele de lângă Măcin, pe malul Dunării Vechi.

Fiecare clădire se deosebea de celelalte prin dispunerea camerelor în funcție de nevoile familiilor. Coloritul exterior al construcțiilor era plăcut. Un plus de atractivitate îl dădeau și acoperișurile formate din țiglă și olane roșii, ca și tabla vopsită și ea tot în aceeași culoare.

Paralel cu construirea acestui nou cartier se va dezvolta, tot în această parte a Bucureștilor, o rețea de transport în comun, dar și amenajarea râului Colentina. A apărut și o salbă de lacuri, cele mai importante din această zonă fiind Lacul Herăstrău și Lacul Floreasca.

Încă de la început locuitorii acestei noi zone de locuit i-au dat numele Cartierul Primăverii. Prin funcțiile și locurile lor de muncă, au înlesnit ca, pe malurile noilor lacuri, să fie plantați mii de arbori care, în anii următori, au creat locuri căutate de bucureșteni pentru răcoarea și aerul curat pe care le degajau. S-a putut observa că și edilii orașului au manifestat o mare grijă ca în această parte să nu se înființeze unități industriale, mici sau mari, care să producă poluări fonice și chimice.

Bucureștenilor nu le-a fost greu ca să descopere, îndeosebi după apariția tramvaielor și a autobuzelor, că pe malurile lacurilor pot să-și petreacă duminicile la umbra pomilor sau să mai și pescuiască, mai ales că în acei ani nu existau restricții. Își aduceau mâncarea

în papornîțele făcute din papură și uneori mai cumpărau mici și bere de la birturile existente. Se declarau toți mulțumiți că aveau posibilitatea să se relaxeze după o săptămână de muncă.

Dacă privim fotografiile cu oamenii din acele timpuri, aflați cu diferite treburi pe străzi ori prin piețe, vom ajunge și la concluzia că o bună parte din ei nu depășea nivelul care să le asigure doar existența de la o zi la alta. Până să ajungă pe malurile lacurilor, aceștia se uitau foarte atenți la noul bulevard și la casele de curând construite. Pentru toți, era o noutate ca să vadă cucoanele așezate în șeile cailor, toate pline de importanța momentelor pe care le creau în timpul dimineților de duminică, atunci când ieșeau la plimbare. Nu prea înțelegeau ei, veniți din mediul sătesc, de ce acele femei stăteau în șaua cailor cu ambele picioare numai într-o parte! Se părea că privirile trecătorilor, scormonitoare de sesizare a noutăților, aparțineau de multe ori unor oameni răătăciți într-o evoluție a societății de care nu auziseră. Rezulta că parcă doreau să rețină cât mai mult, pentru a avea ce povesti celor rămași în satele din care proveneau despre minunile văzute în București.

Locul preferat al multor bucureșteni, veniți să petreacă pe malul Lacului Floreasca, era, pe cât posibil, lângă un izvor cu apă caldută și cu miros de pucioasă. Se dusesse vorba printre ei că apa acestuia, băută, făcea bine la burtă. Din moment ce în preajma acestui izvor nu prea găseai loc ca să te simți bine cu familia însemna că era chiar indicat ca toată lumea să bea apă cât mai multă, ca să țină pentru toată săptămâna.

Unii dintre cei veniți la o astfel de petrecere făceau și baie în lac. Pe timpul acela nu exista petrol și nici apă poluată. Rar se mai ungeau roțile la căruțe și trăsuri cu păcură. Când oboseau după atâta mâncare și bere, plecau la casele lor. Se duceau spre primul mijloc de transport. Ajunși în centrul orașului, se descurcau prin alegerea unui alt tramvai sau autobuz. Oricum, toți erau mulțumiți că petrecuseră pe o pătură la marginea apei. În duminica următoare vor reveni ca să-și continue relaxarea.

Acasă, ca și la serviciu, mulți dintre acești oameni nevoiași vor discuta despre izvorul care, din câte începuseră să creadă, făcea adevărate minuni. Iar, de când apăruse Aeroportul Băneasa, aflat în apropiere, i se zicea „Izvorul Aviatorilor“. Probabil că au fost văzuți aviatori, în uniforma lor specifică, bând și luând apă în sticle ca să-și mai astâmpere jarul de la stomac după atâta oboseală, fiindcă pe timpurile acelea nu se auzise de stres!

Cineva, necunoscut, înainte de 1940, un om care i-a făcut pe ceilalți să creadă că a avut multă minte, a captat izvorul cu apă caldă într-o țevă metalică, pe care a fixat-o într-o construcție mică, alcătuită dintr-un parapet și dale confecționate din piatră fasonată cu dalta și ciocanul. Pe parapetul înalt de cam un metru și jumătate era scris: „Izvorul Aviatorilor“.

În decursul zecilor de ani apa izvorului, plină cu diferite săruri minerale, a înroșit o parte din dalele de piatră. Mulți oameni își făcuseră un obicei de a veni la acest izvor unde beau unul sau două pahare de apă și mai luau acasă câte o sticlă plină.

Timp de peste 80 de ani toți cei care au trecut pe la acest izvor l-au respectat. Avea pe toată suprafața dalelor din piatră o patină a vremii, la care contribuiseră ploile și influențele lacului aflat la doar câțiva metri. Erau convinși că fusese dăruit oamenilor de o forță cerească, pentru a le mai drege din beteșugurile ce-i năpădiseră.

Acest respect colectiv pentru izvor a fost întrerupt în anul 2010 de câțiva indivizi care, aflați sub imboldul unor interese economice, și-au însușit cu sprijinul direct al Primăriei Bucureștilor un întreg parc, inclusiv „Izvorul Aviatorilor“, demers susținut de acte ce se doreau a fi credibile. Printre primele măsuri luate după ce au intrat în posesia grădinii numite Parcul Bordei a fost și aceea ca izvorul să dispară. Au fost luate dalele de piatră, scoasă țeava, locul s-a acoperit cu pământ și distrusă scara din beton ce cobora din stradă. Un vandalism greu de imaginat, făcut cu scopul de a da uitării orice interes colectiv pentru parc și izvor! O demonstrație din care rezulta cum o instituție existentă, Primăria Municipiului București, care

trebuia să apere interesele cetățenilor, acționase împotriva acestora. Capitolul trei din această carte cuprinde mai pe larg niște puncte de vedere despre ilegalitățile comise.

Apoi, timp de ani de zile, cetățenii Capitalei au tot venit aici cu dorința de a se odihni în acest fost parc și de a bea apă de la izvor. Nu mai puteau intra în parc din cauza unui gard înalt. Devenise proprietate privată.

Să revenim la anii 1930 și la perioada următoare. Apariția lacurilor la nord de București a creat permanent o temperatură mai scăzută în această zonă decât în restul orașului cu 1-2 grade și cu o umiditate ceva mai ridicată. Acest aspect n-a scăpat celor interesați de a avea un nivel de viață mai bun. Ca urmare, atracția pentru construirea de noi locuințe a fost permanentă, mai ales în perioada anilor 1930–1940. Graba vânzărilor de terenuri a fost mare, diminuând grija pentru a fi creată o rețea de străzi într-o concepție modernă, care să asigure un trafic fluent al mijloacelor de transport. Așa cum se realizase până atunci în partea dinspre lac a cartierului. Încep să se formeze, îndeosebi pe partea de sud, străzi scurte și cu direcții orientate mai mult de nevoile particulare.

În puțini ani Cartierul Primăverii începe să se definească între Bulevardul Kiseleff, Lacul Floreasca, strada Aviator Radu Beller și Bulevardul Dorobanților. Printr-o voință impusă, probabil de colectivitate, deoarece nu prea se știe originea, în toată această zonă nu s-a aprobat să se deschidă magazine de niciun fel. Se justifica o asemenea măsură pentru a se evita zgomotul, dar și o aglomerare cu mijloace de transport. S-a creat astfel o concepție care a fost păstrată de la începutul formării acestui cartier și până în 1990. Au respectat-o și cei care conduceau Primăria Capitalei în timpul orânduirii comuniste.

În tot acest cartier s-au stabilit, în decursul anilor care au trecut până în 1944, numai oameni cu o pregătire profesională și culturală rezultată din studii medii și superioare. Ca urmare, s-au format între ei relații de respect. Cheflii, zurbagii și certăreții erau puțini,

iar spargerile de case se produceau foarte rar. Despre crime exista o siguranță că nu făceau parte din modul de existență al tuturor celor care trăiau în această zonă.

Prin mijlocul cartierului, pornind din Piața Aviatorilor, încă de la înființare, s-a format un bulevard lat, cu o lungime de aproape 800 de metri, care se termina în strada Mircea Eliade. Pe timpul orânduirii socialiste s-a numit Bulevardul A.A. Jdanov. Nimeni nu știa măcar câte ceva despre acest personaj în afară de faptul că ar fi fost un comunist de seamă în Uniunea Sovietică. Dar, prin 1960, mai-marii politici comuniști din România, care treceau zilnic pe această stradă mare, au hotărât să-l reboteze și i s-a spus Bulevardul Primăverii. O denumire acceptată de toți, chiar și după căderea comunismului. Schimbarea numelui trebuia înțeleasă, fără explicații, că ceva în politicile de distanțare de Moscova se produsese. Însă acest caz a fost singular. Alte denumiri de străzi au rămas așa cum fuseseră stabilite imediat după 1948, când s-a instalat puterea comunistă. În acest sens, stau mărturie străzile Nikolai Gogol, Ivan Turgheniev, Tolstoi și Kalinin.

În cursul anului 1948 s-a dat o lege prin care multe obiective industriale, locuințe și terenuri au fost naționalizate. Și în Cartierul Primăverii s-a petrecut așa ceva. Casele mari, cu proprietari plecați prin străinătate sau cunoscuți ca afaceriști, industriași sau moșieri, au fost trecute în proprietatea statului, iar locatarii, mutați prin alte părți.

Celor aleși în conducerea noii puteri li s-a sugerat, probabil, că ar fi mult mai bine să se regăsească toți la un loc, având în vedere că protecția lor putea fi realizată cu rezultate mai bune. În același timp, condițiile de locuit care li se ofereau erau cu totul diferite. În asemenea situație se găseau Gheorghe Gheorghiu-Dej, Gheorghe Apostol, Chivu Stoica, Nicolae Ceaușescu și toți ceilalți care locuiau prin alte cartiere din București.

Tot atunci, în 1948, Secția Gospodărie a CC al PCR a preluat activitatea de asigurare a locuințelor cu tot confortul pentru cei cu funcții importante. Această activitate se desfășura conform

modelului sovietic al PCUS și, în acest sens, s-a înființat un sector special. De acum și până la sfârșitul comunismului o asemenea grijă a fost socotită foarte necesară.

De la luarea puterii s-a stabilit și dezvoltat o nouă concepție în ceea ce privește asigurarea condițiilor fără rezerve pentru cei aflați la vârful Partidului Comunist. O asemenea măsură fusese luată cu rezultate foarte bune în toate statele din componența Uniunii Sovietice, ca și în cele satelit. Orice nouă locuință trebuia să dispună de multe încăperi spațioase, fără să fie folosită în același timp de alte persoane. Să aibă curte mare, dar și un gard din zid înalt de doi metri. Trebuia să mai aibă gaze, electricitate și canalizare. Dacă locuinței îi lipsea ceva, atunci se deschidea imediat un șantier care dura cât era nevoie, toate cheltuielile fiind suportate de stat.

Acest nou spirit a fost transmis de consilierii sovietici aflați, o parte din ei, și prin secțiile CC al PCR. Ei aveau misiunea de a-i orienta, permanent, pe adiviștii români pentru a se evita posibilele devieri de la programul de realizare a bazelor construirii comunismului. Printre cei cărora li s-au repartizat locuințe spațioase, cu toate dotările, s-au aflat și câțiva dintre acești consilieri.

Ca urmare a noilor vederi, puținilor beneficiari li se asigura tot ce doreau, numai că trebuiau să mai aibă puțină răbdare. Mai puțin conta că se găseau și unii care aveau familie.

Nu toate casele din Cartierul Primăverii au fost naționalizate. Mulți dintre cei care își construiseră vile pentru nevoile familiei lor au rămas, în continuare, proprietari.

Toate casele naționalizate au fost supuse imediat unor reparații radicale și li s-au amenajat curțile. Așadar, noile garduri făcute din cărămidă tencuită și vopsite în culoare bej marcau proprietatea statului.

Permanent, în fața vilor renovate se vedeau câte una-două mașini model Volga, negre, conduse de șoferi profesioniști. Prezența lor era necesară pentru deplasarea personalităților, iar pentru nevoile familiei exista un alt model de mașină, căruia i se spunea Pobeda.

Mutarea activiștilor importanți în Cartierul Primăverii a devenit, în scurt timp, o dorință a tuturor. Parcă numai în acel cartier se găseau într-o mai mare siguranță, încât familiile să se bucure că se aflau într-o zonă care le oferea ce doreau. Mai știau că, în baza unei chirii mici, evitau suportarea cheltuielilor de reparații de tot felul. Orice defecțiune apărută era semnalată la Sectorul de întreținere și, în scurt timp, se prezenta tehnicianul care părea că era mulțumit că fusese chemat și că astfel își putea face datoria. Sistemul practicat nu era rău. Se folosește cu succes și în prezent, fiind aplicat pe bază de contract de către locatari și de societăți în multele complexe de locuințe moderne.

Lipsa magazinelor din acest cartier era simțită, adesea, chiar și de familiile celor cu funcții importante în partid. Totuși, nu acționau pentru schimbarea modului lor zilnic de existență. Până la urmă, în fața atâtor nevoi exprimate în șoaptă, s-a găsit o rezolvare: la marginea cartierului, lângă clădirea Televiziunii Române, cea nouă, s-a construit în mare repezeală un magazin alimentar, micuț, cu interior de băcănie de provincie și cu un miros puternic de igrasie. O parte din el cuprindea și o încăpere unde se vindeau prăjituri și bomboane. De la început, prin acest magazin s-a urmărit de către edilii Capitalei să-i convingă pe cei din zonă că dorințele lor se împliniseră. Zilnic se vindeau numai conserve, slănină, pâine și puține produse de care orice familie avea nevoie. Prin poziția unde era așezat, se dorea ca toți cei mari care treceau cu mașinile în fuga mare să rămână cu credința că rețeaua de aprovizionare era prezentă peste tot. Soții Ceaușescu au trecut prin fața acestui magazin de mii de ori, dar nu l-au vizitat. Primii a căror minte a fost învârtită de cei de la Primăria Capitalei și ai Sectorului 1 erau chiar Nicolae și Elena Ceaușescu.

Acest magazin a funcționat până la căderea comunismului. Cu el și fără el lucrurile rămăneau aceleași. Atunci, ce să se facă, mai ales că pe toate laturile și în tot interiorul Cartierului Primăverii nu exista nici măcar un punct de aprovizionare? Exista Piața